

Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

1 (5)

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Asiakirjan nimi: Omnian lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asiakirjan viite: [Lausuntopyyntö](#) 30.4.2020 VN/1985/2020

Asiakirjan päivämäärä: 15.6.2020

Diaarinumero: OMN/15/12.00.01./2020

Sampo Suihko, kuntayhtymän johtaja

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI OPPIVELVOLLISUUSLAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Omnia kannattaa oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteita koulutus- ja osaamistason nostamisesta, oppimiserojen kaventamisesta sekä koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien parantamisesta. Toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä uudistuksen toteuttaminen edellyttää kuitenkin esitettyä pidempää valmistelu- ja toimeenpanoaikaa.

Kannattamme esitettyjä rakenteellisia ratkaisuja, joilla varmistetaan nuorten sujuvampi siirtyminen perusasteelta toiselle asteelle sekä toisen asteen koulutusten ja oppilaitosten välillä. Luonnos ei kuitenkaan huomio riittävästi keskeyttämisvaarassa ja ei koulukuntoisten nuorten elämäntilanteita ja tarpeita. Jatko-opiskeluvalmiuksien varmistaminen jo perusopetuksessa sekä toisen asteen keskeyttämistä ehkäisevät ja opiskelua tukevat uudet palvelut ja rakenteet tulisi olla uudistuksessa suuremmalla painotuksella.

Nivelvaiheen koulutukset yhdistävä osaamisperusteinen tutkintoon valmentava koulutus (tuva), on tärkeä uudistus. Sen osalta tulisi vahvistaa osaamisperusteisuutta ja tavoitteita koulutustason nostamiseksi. Valvonta- ja ohjausvastuiden nimeämisellä, nivelvaiheen koulutuksien kokoamisella ja toisen asteen maksuttomuudella ei ratkaista opiskelijoiden eikä prosessien ongelmia.

Usean eri koulutusmuodon koulutuksen järjestäjänä Omnian näkemys on, ettei asiakaslähtöisyyttä ole huomioitu uudistuksissa riittävästi. Koulutusmuotojen eri palvelujen välisiä raja-aitoja tulisi esitettyä rohkeammin madaltaa ja osaamisperusteisuutta lisätä yksilöllisten koulutuspolkujen varmistamiseksi.

Uudistuksen aikataulu on liian kireä ja aikataulua tulisi siirtää vuodella

Omnia ehdottaa uudistuksen lykkäämistä siten, että oppivelvollisuuden laajentamista koskeva laki astuisi voimaan 1.8.2022. Esityksen mukaan oppivelvollisuuden laajentaminen ja toisen asteen maksuttomuus koskisi jo elokuussa 2021 alkavaa koulutusta, vaikka oppivelvollisuusiän laajentamiseen liittyvät keskeiset uudet elementit tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (tuva) ja yhteishaun uudistukset tulevat käyttöön aikaisintaan 1.8.2022 alkaen.

Esitetyssä aikataulussa, varsinkin koronan aiheuttamassa poikkeustilanteessa, on uudistukseen valmistautuminen ja sen toimeenpano laadukkaasti mahdotonta. Kannamme myös huolta henkilöstön hyvinvoinnista. Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanosta pitää oppia ja välttää jatkossa kuormittavaa, kallista, päällekkäistä ja turhaa työtä. Valtakunnalliset ohjeet, rakenteet ja järjestelmät tulee ensin valmistella, jotta toimeenpanoa voidaan alueellisesti ja paikallisesti toteuttaa laadukkaammin.

Toisen asteen maksuttomuus ja oppivelvollisuuden kustannukset aiheuttavat huolta

Uudistuksen kustannukset on luvattu maksaa täysimääräisesti, mutta arviomme on, että esityksen mukaiset kustannukset ovat alimitoitettut. Esitämmekin huolestuneina maksuttoman toisen asteen ja oppivelvollisuusiän laajentamisen kustannusten vaikutuksista koulutuksen järjestäjien toimintaan.

Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

Ei ole kestävä, jos uudistuksen rahoitukseen vuoksi joudutaan tekemään kustannussäästöjä esimerkiksi aikuisten kouluttamisesta. Tämä heikentäisi muiden kuin oppivelvollisuutta suorittavien opiskelijoiden asemaa sekä koulutusjärjestelmän kokonaislaatua. Oppivelvollisten osalta on uhkakuva, että opetuksen, ohjauksen ja tuen resurssija joudutaan siirtämään maksuttoman toisen asteen toteuttamiseen.

Samoissa oppimisympäristöissä varsinkin ammatillisessa koulutuksessa ja tulevassa tutkintoon valmentavassa koulutuksessa opiskelijoita tulee olemaan useilla eri statuksilla. Nykyisenkin lain mukainen maksuton opetus on tarpeen määritellä uudelleen ja varmistaa sen toteutuminen kaikille toisen asteen opiskelijoille – riippumatta opiskelijan statuksesta. Tämä on tärkeää opiskelijoiden yhdenvertaisuuden varmistamiseksi sekä oppilaitoksen sujuvan arjen varmistamiseksi.

Opintotukilakiin esitämme laajempia uudistuksia. Henkilökohtaisesti tunnistetut opiskelumateriaalit ja työvälineet, jotka eivät sisälly maksuttomaan opetukseen, tulisi korvata oppivelvollisille osana opintotukijärjestelmää, kuten henkilökohtaiset majoitus- ja koulumatkakustannuksetkin. Myös oppisopimusopiskelijan opintososiaaliset edut tulisi siirtää osaksi opintotukijärjestelmää ja purkaa nykyinen malli, jossa etujen maksamisesta vastaa koulutuksen järjestäjä.

On tärkeää, että uudistuksen edellyttämä rahoitus sisällytetään valtionosuuksiin eikä lisätä kaikkia tasoja kuormittavia ja ennakoitavuutta heikentäviä erillisiä rahoitushakuja.

Toisen asteen koulutuksen asiakaslähtöisyyttä tulisi vielä lisätä koulutusmuotojen ja oppimisympäristöjen välisiä raja-aitoja madaltamalla ja uusia palveluja rakentamalla

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä nuorille tulee taata aito mahdollisuus yksilöllisiin koulutuspolkuihin. Tässä tarvitaan kaikkia toimijoita ja aitoa yhteistyötä nuorten hyväksi. Rakenteellisia ja rahoituksellisia esteitä yhteistyölle ja joustavuudelle tulisi esitettyä laajemmin kartoittaa ja poistaa sekä lisätä porkkanoita koulutusmuotojen ja erilaisten palvelujen väliseen yhteistyöhön.

Toisen asteen yhteishakua tulisi kehittää palvelemaan kaikkia kohderyhmiä ja sen tulisi kattaa kaikkien koulutusmuotojen syksyisin alkava tutkintokoulutus ja siihen valmentava koulutus. Nykyinen malli, missä yhteishaku, jatkuva haku ja erillishaut kehittyvät hakijaryhmittäin ja koulutusmuodoittain ei ole asiakaslähtöinen eikä tue opinto- ja uraohjausta eikä johtamista. Myös jatkuvan haun tulisi vastata laajasti toisen asteen hakijoiden ympärivuotiseen hakuun ja joustavaan opiskelijaksi ottamiseen.

Hallituksen esityksessä ei ole tarkemmin arvioitu mitä ”tarkoituksenmukaiset palvelut” olisivat niille oppivelvollisille, jotka eivät hakeudu koulutukseen, eivät käy koulua tai ovat jatkuvasti poissa. Omnia ehdottaa, että tällaisille oppivelvollisille räätälöitäisiin uusia palveluja tuva-koulutuksen sisälle tai rinnalle. Nämä vaihtoehtoiset palvelut tulisi määritellä ja hyväksyä osaksi oppivelvollisuuden suorittamista.

Omniassa toteutetaan ammatillisen koulutuksen, aikuisten perusopetuksen, aikuislukion ja vapaan sivistystyö koulutustehtävää sekä nuorten työpajojen ja maahanmuuttajien osaamiskeskuksen toimintaa. Pystymme tällä tarjonnalla vastaamaan laajasti oppivelvollisten palvelutarpeeseen. Esitetyt uudistukset eivät kuitenkaan arviomme mukaan juurikaan lisää toimintamme asiakaslähtöisyyttä eikä helpota monimuotoisen oppilaitoksen toimintaa hallinnollisesti. Uudistukset ovat laadittu liian siiloissa koulutusmuodoittain, mukaan lukien uusi tuva-koulutus.

Nuorten työpajat tarjoavat tärkeän oppimisympäristön, mutta myös valmennuksellista tukea oppivelvollisille. Olisi tärkeää määritellä tarkemmin työpajojen asema

Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

rakenteellisesti ja rahoituksellisesti osana toisen asteen tutkinto- ja tuva-koulutusta sekä oppivelvollisen oppimisen tukipalveluna. Samoin vapaan sivistystyön laaja kurssitarjonta (muukin kuin pitkät linjat) tarjoaa oppivelvollisille oppimisympäristön ja mahdollisuuden osaamisen hankkimisen yksilöllisesti.

Aikuislukiokoulutuksessa ja aikuisten perusopetuksessa on erityistä osaamista sekä opiskelijoiden tarpeet huomioivien joustavien nivelvaiheen koulutusten että tehokkaan henkilökohtaisen ohjauksen järjestämisessä. Ko. koulutusmuodot ovat kyenneet merkittävästi vähentämään syrjäytyvien nuorten aikuisten määrää. Niiden tarkoitusta ja tehtävää tulisikin uudistaa ja asemaa vahvistaa esitettyä laajemmin oppivelvollisuutta suorittavien opiskelijoiden osalta. Asia on erittäin merkityksellinen nuorten kohdalla, jolle päivälukioissa opiskelu ei eri syistä ole mahdollista. Espoon seudulla korostuu kummankin koulutustehtävän osalta lisäksi vieraskielisen väestön voimakas kasvu.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (tuva) on tärkeä uudistus, mutta sen osaamisperusteisuus pitää varmistaa

Omnia pitää erittäin hyvänä uudistuksena perusopetuksen lisäopetuksen, lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen yhdistämistä. Vapaan sivistystyön järjestämä oppivelvollisille suunnattu koulutus tulisi olla tiiviimmin osana tätä samaa kokonaisuutta.

Tuva-koulutukseen hakeutumista ja hakumenettelyjä tulisi esitettyä enemmän yhtenäistää sekä mahdollistaa hakeutuminen myös suoraan toteutukseen, jossa on mahdollista yhdistää eri koulutusmuotojen opiskelu saman järjestäjän toimesta. Pääsy- ja soveltuvuuskokeet eivät nähdäksemme vastaa uuden koulutuksen tarkoitusta.

Opiskelijoiden joustavien siirtymien esteitä tuva:sta tutkintokoulutuksiin ja tutkintokoulutusten välillä tulisi esitettyä laajemmin purkaa. Esimerkiksi Espoon seudulla lukiokoulutukseen pääseminen yhteishaun ulkopuolelta on mahdotonta. Aikuislukion roolia tulisikin vahvistaa ja mahdollisuuksia lisätä myös oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanossa.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen laajuuden määrittely viikkoina on hyvä asia ja korostaa sitä, että jokaiselle opiskelijalle asetetaan oppimiselle henkilökohtaiset tavoitteet. Osaamisen hankkiminen viikkoina korostaa tuva:n tavoitetta edetä mahdollisimman nopeasti tutkintokoulutukseen tai muuhun opiskelijaa tukevaan palveluun.

On tärkeää varmistaa, että oppivelvollisilla on oikeus saada opetusta ja ohjausta, mutta 29 viikkotunnin määrittely viittaa ryhmälle suunnatun opetuksen järjestämiseen eikä opiskelijan oikeuteen saada opetusta ja ohjausta omista lähtökohdistaan ja omien tavoitteittensa mukaisesti.

Tuva-koulutuksen keston rajoitusta 1 vuoteen tulisi uudelleen harkita. Opintojen loppuun saattamisen sijasta laissa tulisi korostaa koulutuksen tavoitteena tutkintokoulutukseen siirtymistä sekä koulutuksen järjestäjän vastuuta siinä. Opiskelijalla tulisi olla oikeus jatkaa tuva-koulutuksessa, jos hän jäisi ilman opiskelupaikkaa vielä seuraavassakin yhteishaussa. Esitetty uudistus ei muuten anna koulutuksen järjestäjille ja asuinkunnalle mitään työkaluja tilanteeseen, jossa nuori ei pääse tuva-koulutuksen suoritettuakaan hänelle soveltuvaan koulutukseen.

Espoon seudun
koulutuskuntayhtymä Omnia
PL 77700
02070 ESPOON KAUPUNKI

omnia.fi

Ohjaus- ja valvontavastuun onnistuminen edellyttää toimivia sähköisiä järjestelmiä sekä ajantasaisen ja oikean tiedon varmistamista

Ohjaus- ja valvontavastuun toteuttaminen nykyistä toimintamallia tuloksellisemmin edellyttää, että kaikki vastuussa olevat tahot saavat helposti ja luotettavasti tarvitsemansa ajantasaisen oppivelvollista koskevan tiedon. Tietoa tarvitaan opiskeluhistoriasta, hakeutumisesta, opiskelupaikan ja opintojen tilanteesta sekä oppivelvollisuuteen ja maksuttomuutta koskevista tilanteista.

Omniaan opiskelijoita hakeutuu kymmenistä kunnista ja toimijoita pääkaupunkiseudulla on lukuisia. Ei ole kestävää, jos ohjaukseen ja valvontaan liittyvät toimintamallit rakentuvat henkilöiden tai organisaatioiden välille ilman valtakunnallisesti ja alueellisesti sovittuja toimintamalleja.

Yksittäisiä oppivelvollisia koskevan tiedon saanti on tuloksellisen toiminnan kannata tärkeää, mutta lisäksi tarvitaan laajasti valtakunnallista ja alueellista tietoa oppivelvollisuuden tavoitteiden toteutumisesta toiminnan jatkuvan kehittämisen tueksi.

